„Szent Szűzanyánk, őrizzenek őrzőangyalaid!"

Emlékkönyv a dabasi-szőlősi kápolna 60. évfordulójára

Dabas 2010

Szerkesztette:
Feldman László

Lektorálta:
Czagányi László, Csonka Csaba, Kapui Ágota

ISBN: 978-963-88618-4-9

Készült Dabas Város Önkormányzatának támogatásával,
a 60 éve működő dabasi-szőlősi kápolna alapításának évfordulójára,
a IV. Szőlősi Napok alkalmából
200 példányban

Nyomdai előkészítés: FuturArt Kft.
Nyomdai munkálatok: Pressman Nyomdaipari Bt.

Kedves Olvasó!

Az idei évben, 2010-ben ünnepelheti a szőlősi városrész közössége a kápolna fennállásának 60. évfordulóját.

A hatvan év különleges, hiszen a magyar történelem egyik legviharosabb, emberpróbáló századának közepén, az akkori kommunista ideológiákkal szembefordulva, ebben a kis településrészben, csendben, halkan, egy – a régi diákok elmondása alapján is nagyszerű pedagógus – felajánlotta házát a közösségnek kápolna céljára. Így lehet az, hogy 1950 óta már nem az iskolában vagy más „faluba" átjárva kell a hitéletet gyakorolni, hanem egy olyan közösségi térben, amely otthon a szőlősiek számára. A kicsi, sokéves épület és az 1990-es években felépített új templom-kápolna is ezt szolgálja erős várként, amely biztonságot, nyugalmat, lelki békét teremt, közel emel a szentháromságban megtestesülő, misztikummá váló, mégis valós Teremtőhöz.

E kápolna nemcsak a kultúránk része, hanem a hit és a szeretet otthona, amely kis lélekharangjának minden kondulásával a szőlősi emberekhez szól. Léte, az új istenházának építése porszemnyi mozzanat a keresztény világ és az egyház történetében, de óriási jelentőségű a néhány száz fős településrész életében. Az évtizedek alatt ez a hely Dabasi-szőlők, a szőlősiek mindennapjainak elidegeníthetetlen részévé vált, amelyet szépsége, bensőséges miliője miatt szeretünk.

Ez a kis füzet összefoglaló metszete csupán az évtizedek történetének, de olyan summázat, amely a múltból a jelenbe ívelve rajzolja elénk a jövőnk irányvonalait.

Az elkövetkező, hosszú, alkotó évtizedek reményében nyújtjuk át Önnek ezt az újabb értékes szőlősi emlékkönyvet.

Kőszegi Zoltán
Dabas város polgármestere
országgyűlési képviselő

Pásztor Gergely
képviselő
a Humán Erőforrás Bizottság elnöke

A kápolna története napjainkig

Dabasi-szőlőket már a 18. században jelzik a katonai felmérések térképei először csak szőlővel beültetett területként, majd az 1880-as években lakóházakkal tarkított kis községrészként, amely mint „külterületi lakott hely", közigazgatását tekintve is Alsódabashoz tartozott.

A századfordulóra bekövetkezett jelentős demográfiai növekedés következtében az iskola építése és működtetése elodázhatatlanná vált, a tantermekben tartottak református istentiszteletet és miséket is – írja Czagányi László Ezer dabasi pillanat című könyvében. Emellett nagyobb ünnepek alkalmával Alsódabas és a környező Újhartyán templomait látogatták az itt élők.

Az 1910-es katonai felmérés térképe

Az első világháborúban elpusztult alsódabasi harang újraöntését követően, 1922-ben Dabasi-szőlőkben is gyűjtés indult egy harangra. Az akkori plébános, Puskássy László feljegyzései szerint *az itt élőkre sokkal kevésbé volt jellemző a hitközömbösség, mint azt a faluban kezdetben tapasztalta*, de úgy érezte, szükségük van *„egy harangra, mely állandóan a mennyeiek felé irányítja figyelmüket."* A kis lélekharang egy évvel később, 1923-ban készült el Szlezák László, a korszak egyik legismertebb és legtöbb harangot készítő öntőmesterének műhelyében az alábbi felirattal: „ALSÓDABASI-SZŐLLŐTELEP 1923". A harang másik felén a magyar nemzeti címert tartó két angyal látható.

A lassan körvonalazódó kis település történetében nagyon fontos állomás volt, hogy ebben az évben nyílt meg a temető is. Puskássy László atya szerint lényeges, hogy *„közelükben domborulván övéik sírjai, nem feledkeznek meg halottaikról, ami lelkük nemesebb érzését is növelni fogja".*

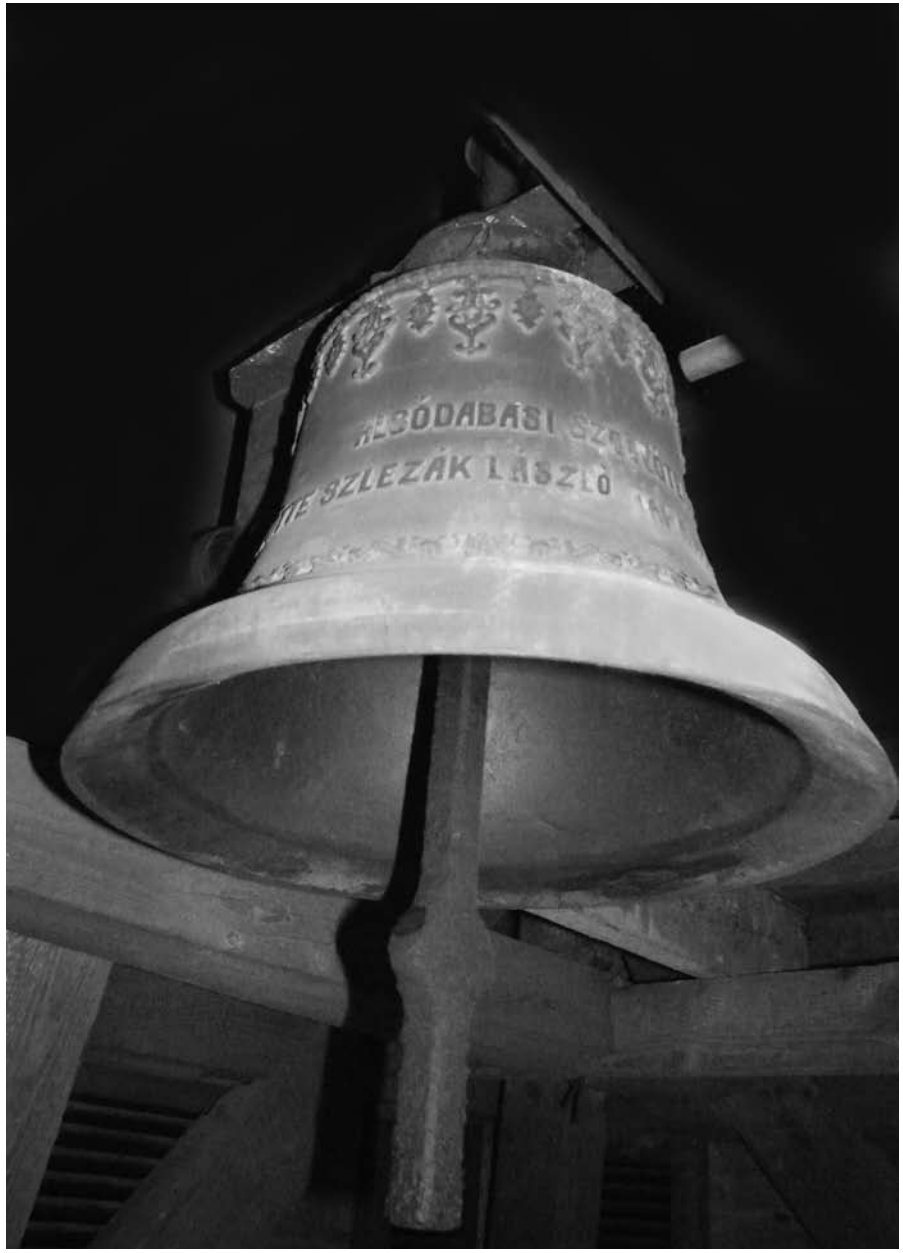

A Szlezák László harangöntőmester által 1923-ban készített harang

Balázs Mária tanítónő 1938-ban…

Az 1930–40-es évek egyik meghatározó személyisége, Balázs Mária szőlősi tanítónő 1950-ben, nyugdíjba vonulásakor felajánlotta a szőlőtelep 90%-ban katolikus lakosságának lakóházát, amely még 1927-ben épült. Ekkortól kezdődik a valóban intézményesülő egyház időszaka a néhány száz lelkes közösségben, ahol korábban havonta egyszer, 1967 húsvétja óta pedig minden vasárnap és ünnepnapon tartottak szentmisét.

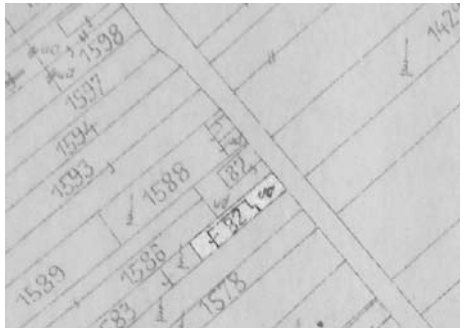

…és házának felülnézeti rajza

A Balázs Mária által felajánlott kápolna

A gyülekezeti élet színhelye hosszú évtizedeken keresztül (1950 és 1998 között) a Balázs Mária által felajánlott épület volt. A településrész azonban – egy átmeneti megtorpanás után, amikor iskoláját is felszámolták – egyre gyorsabban fejlődött, így a lakóháznak készült kis épület sem méretében, sem szerkezetében nem volt elegendő. Az évek múlásával számos probléma jelentkezett. Ez indokolta, hogy már az 1980-as évek végén készült egy felújítási terv, amely tartalmazta a fémszerkezetű, ideiglenes megoldású harangláb helyett egy új építését is magában foglalta.

Acsai Vilma elsőáldozása

Máriás lányok az 1950-es években

Az úrnapi körmenet egyik állomása az 1950-es évek végén

Elsőáldozók Krizsek János atya társaságában (1957)

Máriás kislányok csoportképe úrnapi körmeneten (1950-es évek)

Elsőáldozói portrék: Rácz Erzsébet…

…és testvére, Zsuzsanna

Szentmise a régi kápolnában az 1960-as évek végén

Kovács György és felesége Barotai Imre atyával

Elsőáldozók Barotai Imre atyával…

…és Orlovszky Endre társaságában

Ünnepi szentmise a régi kápolnában

„Az Úr Jézus szent teste őrizzen meg engem”

Elsőáldozók Orlovszky Imre atyával és Bábel Imre kántorral

Dabasi-szőlősi asszonyok búcsújáráskor készült csoportképe

A régi kápolna oltára

Az 1989-ben készült tervrajz

Az 1989-es terv kapcsán (már dabas-gyóni egyházközség filiájaként), sőt azt megelőzően is előtérbe került egy probléma, jelesül, hogy több keskeny, hosszú telken állt a kápolna és a harangláb, amelyeknek számos tulajdonosa volt. Ezzel a nem csekély kihívással kellett szembesülnie az egy esztendővel később Ócsáról idehelyezett Bisztrai László plébánosnak is, aki a hetvenes éveit taposva vállalta magára a megannyi feladattal járó építő-koordináló munkát a rendszerváltozás első évtizedében. Az építkezés előkészítésének, megszervezésének nehézségeit mi sem bizonyítja jobban, mint levelezése, amely arról tanúskodik, hogy több ízben is elvi és anyagi támogatást kért a dabasi, környékbeli egyházközségektől, a régi paptársaktól, a püspökségtől, de még külföldi segélyszervezettől is.

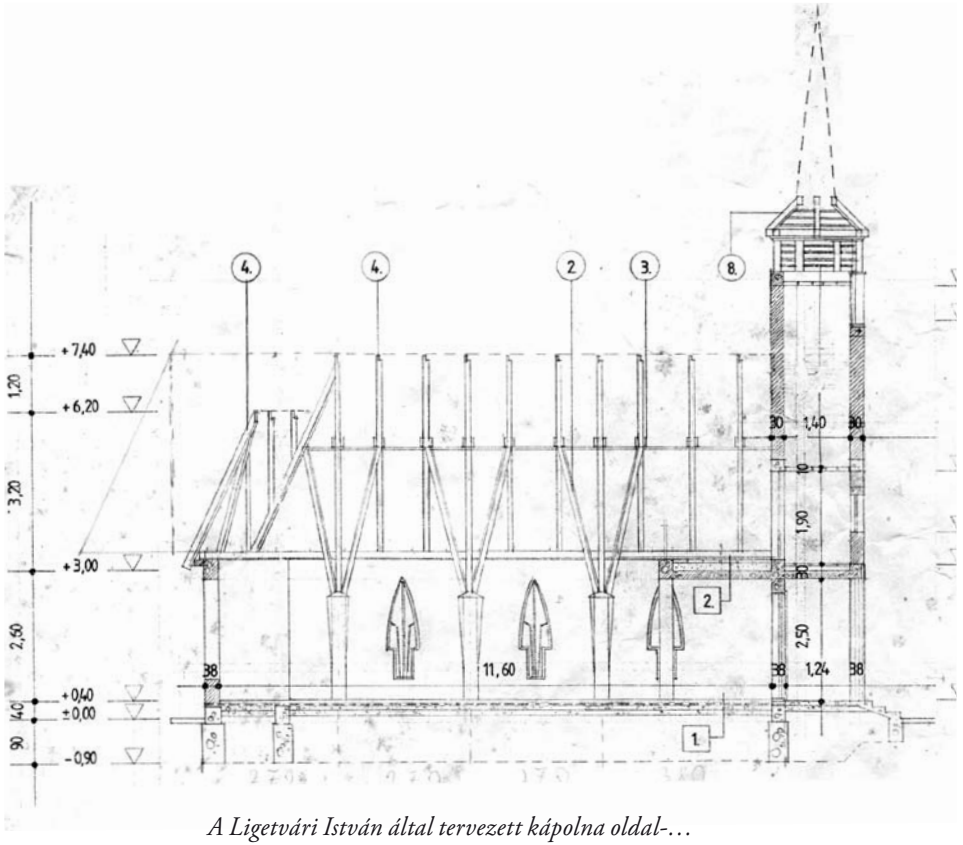

A Ligetvári István által tervezett kápolna oldal-…

Az építkezésről szóló első levelében, amelyet a váci püspöknek írt, néhány mondatban pontos képet fest a meglévő épületről: *„A tetőzet elkorhadt. Az új tetőt a vályogfalak nem bírják el. A javítási munka többe kerülne, mint új kis kápolna építése, mely templomszerűbb külsőt kapna."* Az atya ekkor még úgy vélte, hogy két évig fog tartani a munka, amelyet Dabas város Képviselő-testületének 193/1993. számú önkormányzati határozata is jóváhagyott. A feladat azonban így sem volt egyszerű, mutatja az a levél, amelyben néhány hónappal később írt a készülő munkálatokról: *„Kicsit aggódom, hogy idős fejjel ebbe a nagy munkába kezdek, ezért folyamodom több helyre a kéréssel, és tudom, hogy ha Püspök Úr is ajánlja, akkor lesz eredménye is kérésünknek."*

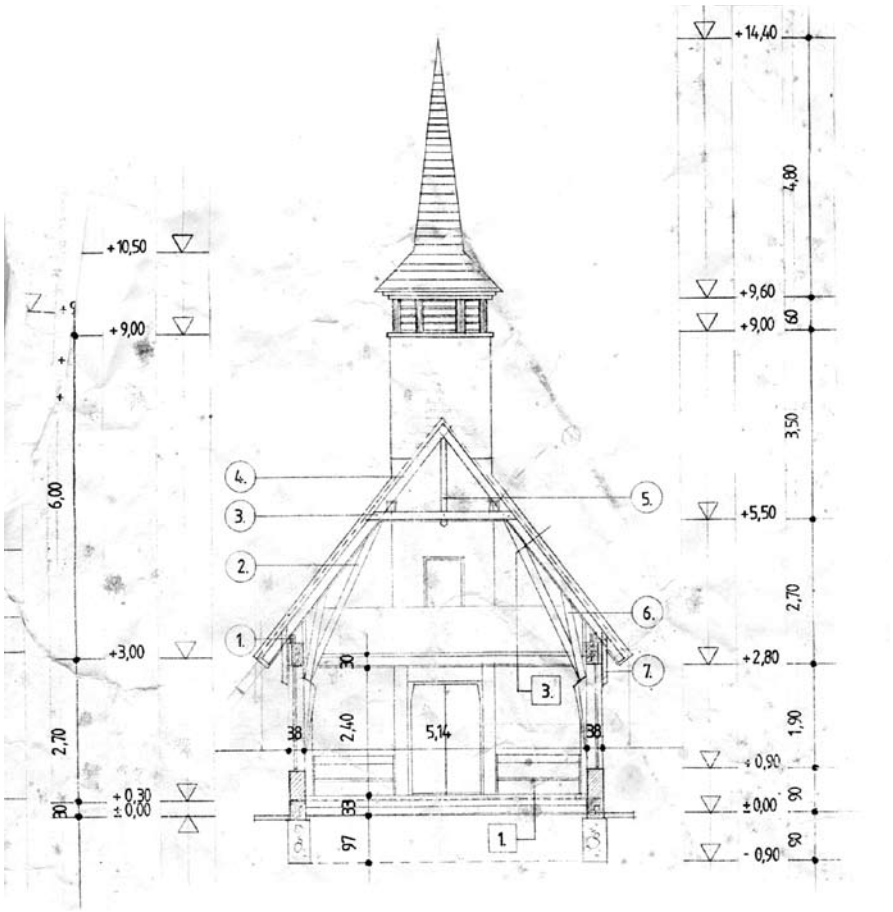

…és hátulnézeti rajza

A négy éven át tartó munka nagyon sok dabasi-szőlősi család anyagi és tevőleges támogatásával valósult meg. Így készült el 1998-ban az új, egyhajós, tagolatlan templomépület alakú katolikus kápolna, mely egyúttal ökumenikus célokat szolgált. A korábbi évek bevett gyakorlatát követve ugyanis az új kápolna is ökumenikus jellegű maradt, vagyis a református felekezetű szőlősi szórványlakosság számára tartott évente néhány alkalommal istentiszteletet az alsódabasi tiszteletes. Belsőépítési munkálatai azonban még ezt követően is folytatódtak.

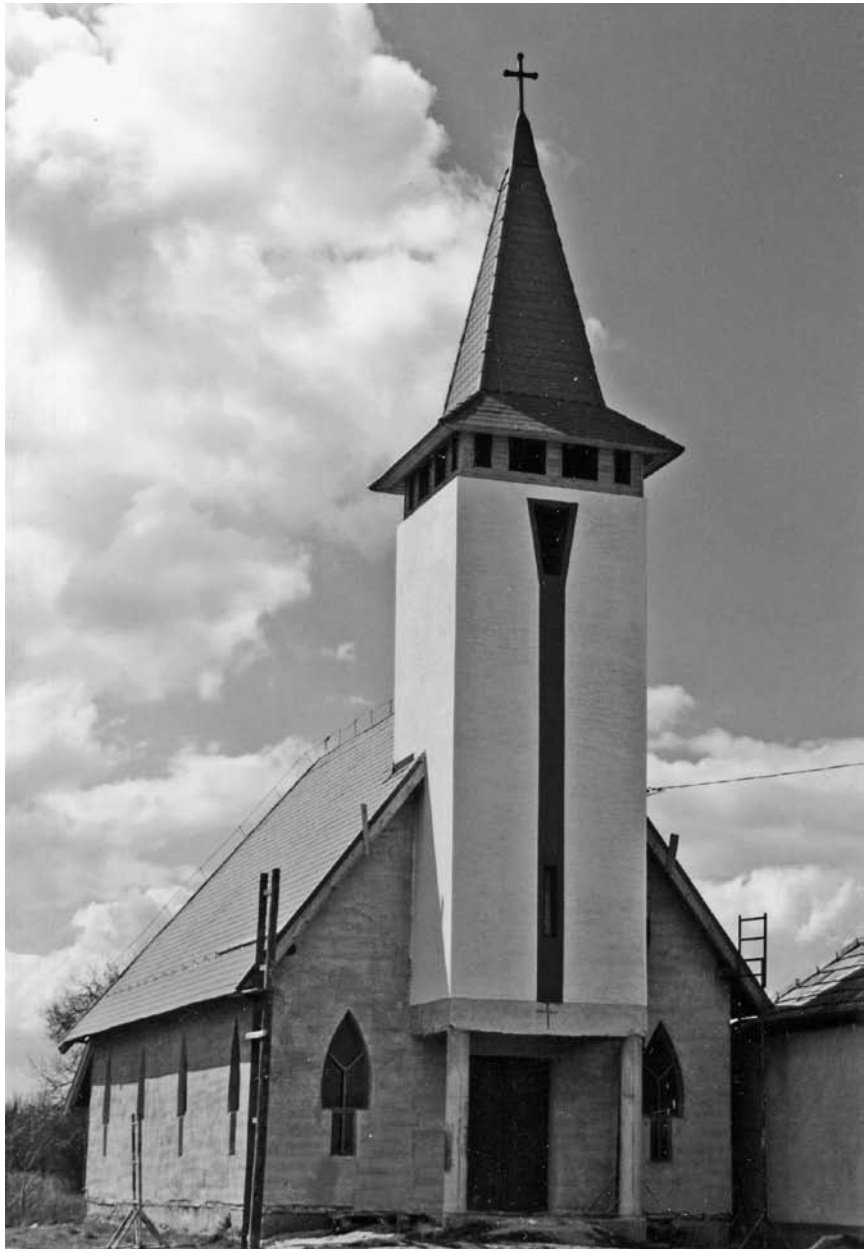

Az új épület árnyékában a régi…

Az épület egyszerűségében, formájában és egytömegűségében a régi korok templomait idézi. Gyertya alakú ablakai és egyszerű, letisztult formái teszik különlegessé.

Oltárképét a Dabas Város Kultúrájáért Karacsné Takács Éva-díjjal kitüntetett helyi festőművész, Orci József készítette. A tabernákulum és az ambó Volentér József ácsmester keze munkája.

Az új kápolna belső tere napjainkban

Az új szőlősi római katolikus kápolnát 1998-ban szentelték fel, titulusa: Szent Őrzőangyalok. A régi épületet, amely a mai templomkert egyik szegletében állt, lebontották.

E kis könyv emléket kíván állítani az egykori épületnek és használóinak, ezért is jelentetjük meg Kollár Jánosné Precsinszki Ilona búcsújárásra írt verseit, énekeit. A kápolna felépítésében végzett munkája és életútja előtti tiszteletünk jeléül a templomépítő Bisztrai László plébános atya életrajzát is közöljük, akinek munkásságát 2001-ben a Dabas Város Díszpolgára kitüntető címmel ismerte el a városi önkormányzat.

Bisztrai László

ny. plébános, püspöki tanácsos
*(*Madaras, 1920. június 27.*
†Dabas-Gyón, 2010. július 31.)

Bisztrai László atya 1920. június 27-én, Szent László napján a Bács-Kiskun megyei Madarason született, édesapja, id. Bisztrai László, borbélymesterséget folytatott.

1926-ban egy litániára hívta a katolikus iskola igazgatója, és akkor állt először az oltárhoz ministrálni. Ekkor fogalmazódott meg benne, hogy ő pap szeretne lenni. 1927-ben Kispestre költözött a család. Felvételre 1934-ben jelentkezett a Váci Szemináriumba, s szeptembertől az ötödik osztályt már a váci piarista gimnáziumban kezdte mint kis szeminarista papnövendék. 1938-ban érettségizett, s öt esztendővel később, 1943. június 20-án Pétery József püspök úr (1942–1967)szentelte pappá. Az első kápláni helye a Vác-Felsővárosi plébánia volt. 1944 őszétől Nagykátán, 1945-ben Pestszenterzsébeten káplán, hitoktató, majd 1946-ban a püspök úr visszahelyezte Vác-Felsővárosba. 1951 őszétől a váci Hétkápolna lelkésze. 1953-ban egy, a kommunista hatalom szájízének megfelelően megfogalmazott körlevelet kellett volna felolvasnia. A Magyar Katolikus Püspöki Karra is rákényszeríttették, hogy minden templomban kötelezően olvassa fel a helyi plébános. A körlevél olyan szövegeket is tartalmazott, hogy „a hívek hordják ki a trágyát a földekre". Bisztrai László atya nem volt hajlandó ezt felolvasni, ezért 1954. január 8-án a Markó utcában megtartott zárt tárgyaláson 8 évi börtönre ítélték „a népi demokrácia megdöntésére irányuló fegyvertelen

szervezkedésbe való aktív részvétel" vádjával. Innen vitték a váci börtönbe, ahol három évet töltött. Huszonöt társával együtt 1956. szeptember 15-én engedték szabadon a börtönből. 1956 őszén a püspök úr Dunaharasztiba helyezte káplánnak. 1957-ben Kartalon szolgált, majd 1958 őszétől 1960-ig Ecsegen, már önálló plébánosként. 1961 őszén Szabadszállásra helyezte a püspök úr 1964-ig. Ez egy erősen református település, a katolikusok zöme 13 kilométerre lakott, Balázspusztán. Bisztrai László motorkerékpárral járt a szentmisére vasárnaponként. Innen 1971-ig Törtelen teljesített plébánosi szolgálatot, majd Bordány következett. 1972-től tíz évig Ócsán szolgált, ahol elmélyült a Bokor papi közösségében. 1983-tól hét éven át Ladánybene, majd 1990-től 13 évig Dabas-Gyón plébánosa lett. Az 1994–1998 közötti időszakban Dabasi-szőlőkben felépül az Őrzőangyalok kápolna Bisztrai atya munkásságának köszönhetően. 2001. március 15-én Dabas Város Önkormányzata díszpolgári címet adományozott neki. Gyémántmiséjét 2003. július 6-án tartotta a gyóni katolikus templomban.

Nyugállományba vonulása után a gyóni Zárdakert Idősek Otthona lelkésze volt. 2010. július 31-én, szombat délután, életének 91. esztendejében tért vissza teremtőjéhez, földi maradványait a dabas-gyóni köztemetőben helyezték örök nyugalomba.

Áldozás utáni imádság

„Az Úr Jézus szent teste őrizzen meg engem az örök éltre!
Köszönöm Uram, hogy eljöttél hozzám a szent áldozásban!
Hiszem, hogy most jelen vagy bennem az Oltáriszentségben
Mint valóságos Isten és valóságos ember.
Egészen szent akaratod szerint akarok élni.
Azt szeretem Uram, amit te szeretsz,
Azt akarom, amit Te akarsz,
Azt teszem, amit Te kívánsz.
Jézusom, maradj mindig velem!
Édes Jézusom, én nagyon szeretlek téged!"

(Bisztrai László r. kat. plébános által Dabasi-szőlőkben meghonosított ima)

Kollár Jánosné, Ila néni búcsújáró énekei és versei

Búcsúzó ének a kegyhelytül

Isten veled drága szent hely,
Ütött az óra,
Amely minket innen szólít hosszú utunkra.
Szűzanyánk, Isten veled,
Áldd meg hű gyermekeidet
Fájó szívvel, könnyes arccal
Búcsúzunk tőled.

Isten veled Besnyő-templom
Hegyek és völgyek
Azt nem tudjuk e szent helyre jövünk-e többet.
Szűzanyám, Isten veled.

Szent Szűzanyánk,
tárd ki fölénk védő karjaid,
ez utunkban őrizzenek
őrző angyalaid!

Bánatos szív ezer fájdalmával…

Bánatos szív ezer fájdalmával,
Jöttünk hozzád kesergő imával,
Künt siratni a szent kereszt mellett,
Megjavulni Jézus teéretted.

Sokan vannak, kik még nem ismernek,
A bűnösök, kik téged kerülnek.
Hány keresztény nem szeret még téged,
Hány szív még zárva teelőled?

Oh, ha tudnák, ki áll a Golgotán,
Kinek szíve nyitva a keresztfán.
Minden bűnös szent szívedhez menne,
Irgalmat tőled esdekelne.

Porlepetten, hosszú útról jövünk,
Hogy e szent hely legyen menedékünk,
Imádkozni az egész világért,
Könnyet sírni az összes bűnökért.

Uram, jó nekünk itt lennünk,
A te szent hajlékodba,
Veled egyesülhetünk,
Itt az oltártitokba.

Értünk dobog itt szent szíved,
Mely bűnünkben is szeret,
Uram, jó nekünk itt lennünk
Hőn szeretni itt lehet.

Ének I–IV.

Siessetek, hamar lejár,
Kegyelem, már régóta vár,
Ma még lehet, ma még szabad,
Borulj le a kereszt alatt.

Elszáll a perc, az életed,
Ma még ha jössz, elérheted.
Ne késs tovább, ne várj tovább,
Ma kérd atyád bocsánatát.

Ha elkésel, mi lesz veled,
Hogy mented meg a lelkedet?
Bezárul a kegyelmi út,
Lelked örök halálra jut.

Hozzád vágyom én Jézusom,
Nálad nélkül már nem bírom,
Hozzád jövök sok terhemmel,
Vonj magadhoz kegyelmeddel.

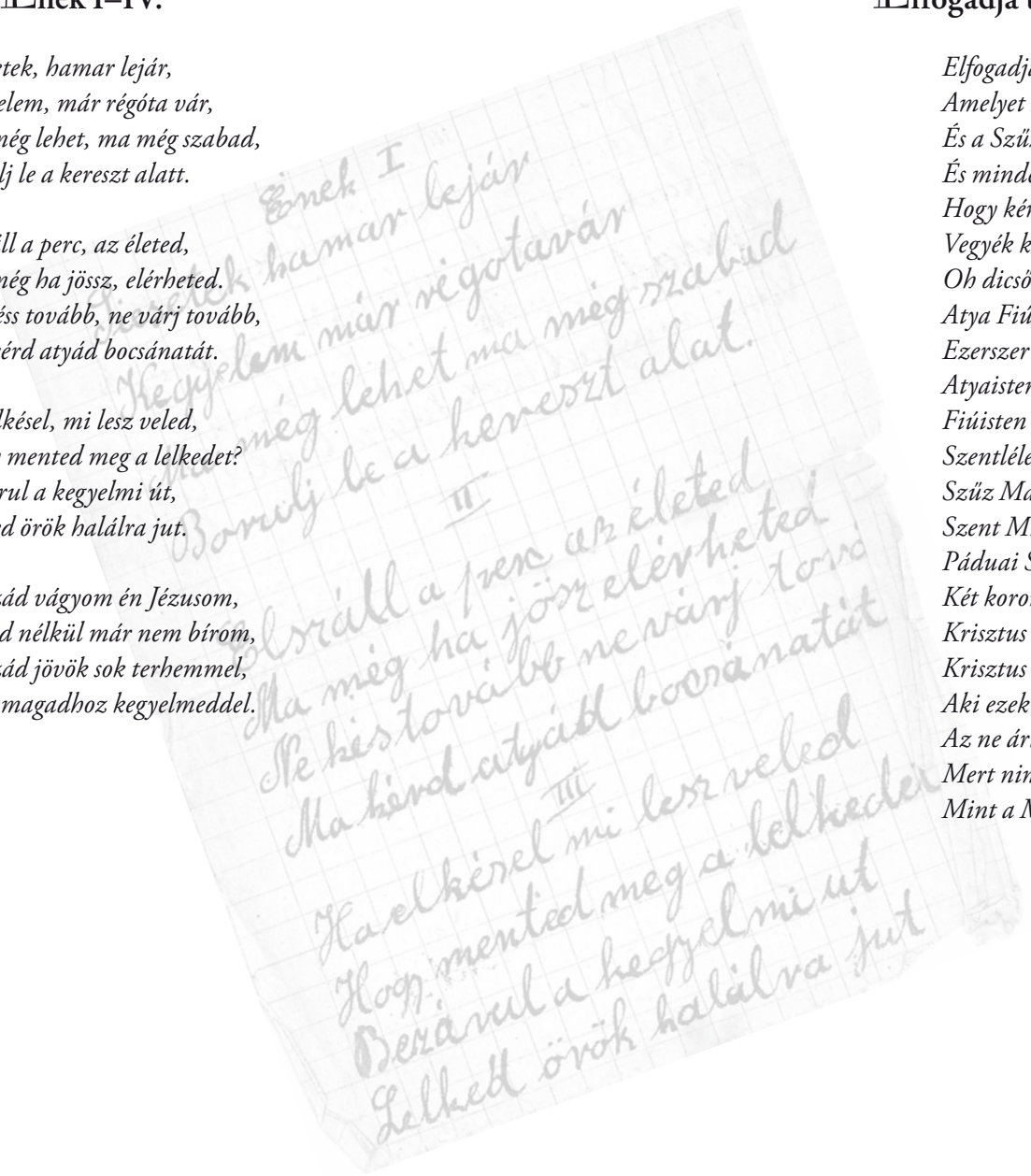

Elfogadja tőlünk könnyeink záporát…

Elfogadja tőlünk könnyeink záporát,
Amelyet hullajtunk Jézus szenvedésén
És a Szűz Mária hét nagy fájdalmáért
És minden szenteknél esedezésért.
Hogy kérjék érettünk a Szentháromságot,
Vegyék kedvesen tőlünk ezen imádságot:
Oh dicsőségteljes Szentháromság,
Atya Fiú és Szentlélek,
Ezerszer dicsérlek, magasztallak,
Atyaisten légy velünk!
Fiúisten mellettünk,
Szentlélekisten legyen fölöttünk.
Szűz Mária előttünk.
Szent Mihály arkangyal jobb felől,
Páduai Szent Antal bal felől.
Két koronás szent angyal a két vállunkon,
Krisztus neve a szánkon.
Krisztus vére gyógyítsa meg a mi lelki sebeinket.
Aki ezeknél erősebb és hatalmasabb,
Az ne ártson nekünk,
Mert nincs ezeknél erősebb és hatalmasabb,
Mint a Mi atyánk, Isten.

Leszállt mennyből egy szép rózsa…

Leszállt mennyből egy szép rózsa,
Jertek, örvendjünk szent születésének napján, így énekeljünk.
Születésed emlékét,
Ragyogó szép ünnepét,
Ma tartjuk ékes kisasszony.
Nyerj nekünk békét,
Arany bölcsődnél kérünk,
Könyörögj miérettünk.

Mennyből szállott ékes
Bimbó-szép kisasszonyunk.

Szent Anna kedves leánya,
Téged köszöntünk,
Ki eljöttél a Mennyből hozzánk,
Így üdvözölünk.

Názáretnek szép…
Mennyország kincse,
De nagy a mi szívünk s lelkünk gyönyörűsége.

Szép liliom, benned hiszünk,
És neked élünk,
Halálunknak óráján még légy mellettünk.
Drágalátos szent kezed,
Nyissa meg az eget,
Oh, hallgasd meg kérésünket,
Mennybe föl vezess minket.

És ha eljön életünknek végső napja…

És ha eljön életünknek végső napja,
Te jöjj akkor mi hozzánk szép Szűz Mária.
Szűzanyánk Isten veled!

Keljetek fel, kik elaludtatok,
Akik buzgón nem imádkoztatok!
Vigyázzatok, hogy koszorútokon
A piros rózsa el ne hervadjon.

Keljetek fel mélyen alvó lelkek,
Kik Máriát tisztelni eljöttetek.
Hogy meglegyen égi jutalmatok,
Keljetek fel, kik elaludtatok.

Keljetek fel, ébredezzen a szív,
Kiben hit van és Máriához hív.
Egy kis időt, egy kis fáradtságot,
Égi anyánktól ne sajnáljatok.

Keljetek fel, mert vár Szűz Mária,
Ne késsetek sietni hozzája.
Egy kis szenvedést és fáradtságot,
Szűzanyánktól most ne sajnáljatok.

Keljetek fel mélyen alvó lelkek,
Ne feledjétek, hogy miért jöttetek.
Ne maradjon szív, lélek üresen,
Égi kincset magának szerezzen.

E drága szent helyre azért jöttünk,
Hogy Istennek szolgálatot tegyünk
Hogy meglegyen égi jutalmatok,
Keljetek fel, akik aludtatok.

A Dabasi-szőlőkben szolgálatot teljesítő plébánosok listája

Alsódabas filiája:
Puskássy László (…–1928)
Krizsek János (1928–1965)
Cenki József (1965–1966)
Barotai Imre (1966–1972)
Süttő Miklós (1972–1975)

Gyón filiája:
Orlovszky Endre (1975–1986)
Szikszay Sándor (1986–1990)
Bisztrai László (1990–2004)
Tibay László (2004–2009)
Csonka Csaba (2009–)

Felhasznált irodalom

Irattár

1989–1999 a Gyóni Katolikus Egyházközség iratai a dabasi-szőlősi kápolnáról
1993–1999 Bisztrai László plébános levelezése a dabasi-szőlősi kápolna építéséről

Bibliográfia

CZAGÁNYI LÁSZLÓ
A Dabasi Református Egyházközség története
tulajdon iratai tükrében
Dabas, 1993

A dabasi régió templomai és fontosabb kápolnái
A Régió Kalendáriuma
Dabas, 1994

Emeltetett Isten dicsőségére
Dabas, 2009

Ezer dabasi pillanat
Négy falu története a kiegyezéstől a második világháború végéig
családi fotográfiák tükrében
Dabas, 2010

FELDMAN LÁSZLÓ
A szőlősi iskola
Dabas, 2009

Dabasi-szőlők anno
Odafigyelő, 2009/1

ROGOSZ JÁNOS
Örkény község története I.
Örkény, 2001

Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik dokumentumaikkal hozzájárultak a kiadvány megvalósításához:
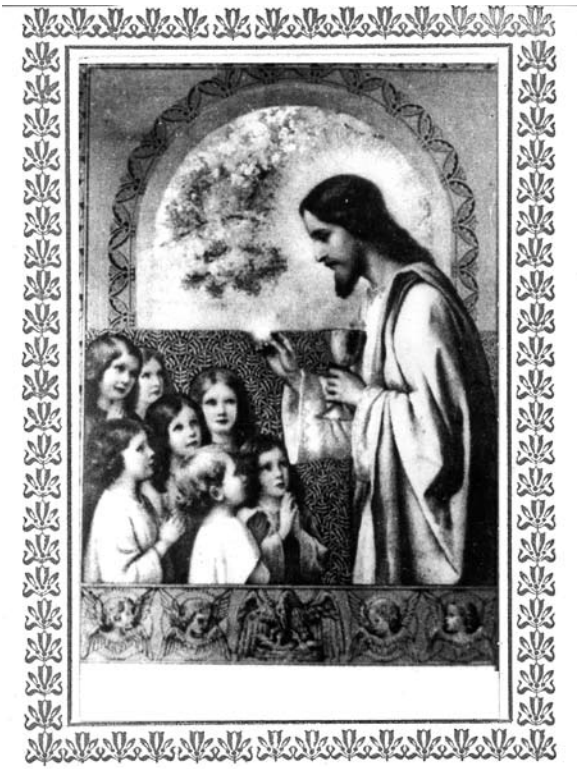
Dodog Ferencné
Hefler Istvánné
Id. Kovács László
Kollár László
Ország Jánosné
Rácz Erzséber
Somogyi Miklósné
Rost Mihályné
Vellai Istvánné